

OILADA O'SPIRIN YOSHDAGI BOLALARNI MUSTAQIL HAYOTGA TAYYORLASHNING PEDAGOGIK VA PSIXOLOGIK ASOSLARI

Sanoqulova Farangiz Sanat qizi

Pedagogika fakulteti pedagogika yo'nalishi

2-kurs magistri, Alfraganus University

Umarov Bahriddin Mengboyvich

Pedagogika fakulteti, pedagogika yo'nalishi

2-kurs magistri, Alfraganus University

<https://doi.org/10.5281/zenodo.19470798>

Annotatsiya: Mazkur maqolada oilada o'spirin yoshdagi bolalarni mustaqil hayotga tayyorlashning pedagogik va psixologik asoslari yoritilgan. O'spirinlik davrining o'ziga xos xususiyatlari, ota-ona va farzand o'rtasidagi munosabatlar, mustaqillikni shakllantirish omillari hamda ularning shaxs rivojiga ta'siri ilmiy tahlil qilingan. Shuningdek, oilada samarali tarbiya usullarini qo'llash orqali o'spirinlarni hayotga tayyorlash yo'llari ko'rsatib berilgan.

Kalit so'zlar: o'spirinlik davri, mustaqil hayot, oilaviy tarbiya, pedagogik yondashuv, psixologik rivojlanish, ijtimoiylashuv, ota-ona, shaxs kamoloti

Abstract: This article covers the pedagogical and psychological foundations of preparing adolescents for independent life in the family. The specific features of adolescence, the relationship between parents and children, the factors of independence formation and their impact on personal development are scientifically analyzed. Also, ways of preparing adolescents for life through the use of effective methods of upbringing in the family are shown.

Keywords: adolescence, independent life, family upbringing, pedagogical approach, psychological development, socialization, parents, personal development

Kirish. O'spirinlik davri inson hayotidagi eng muhim va murakkab bosqichlardan biri hisoblanadi. Bu davrda shaxsning mustaqil fikrlashi, hayotiy qarorlar qabul qilish qobiliyati va ijtimoiy faolligi shakllanadi. Aynan shu bosqichda yoshlar kelajakdagi hayot yo'lini belgilashga tayyorlanadi. Shu sababli o'spirinlarni mustaqil hayotga tayyorlash masalasi pedagogika va psixologiya fanlarining dolzarb yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.

Oila o'spirin shaxsining shakllanishida asosiy ijtimoiy institut sifatida muhim rol o'ynaydi. O'spirin ilk ijtimoiy tajribalarni aynan oilada egallaydi va mustaqil hayotga tayyorgarlik jarayoni ham ko'p jihatdan oilaviy muhitga bog'liq bo'ladi. Ota-onaning munosabati, tarbiya uslubi va oiladagi psixologik iqlim o'spirinning shaxsiy rivojiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi.

Zamonaviy jamiyatda tezkor o'zgarishlar, axborot oqimining kengayishi va ijtimoiy talablarning ortib borishi o'spirinlardan yuqori darajada moslashuvchanlik va mustaqillikni talab etmoqda. Shu bois ularni ongli ravishda mustaqil hayotga tayyorlash zarurati yanada ortib bormoqda.

Asosiy qism. O'spirin yoshdagi bolalarni mustaqil hayotga tayyorlash jarayoni pedagogik va psixologik omillarning uzviy bog'liqligiga asoslanadi. Bu jarayonning samaradorligi avvalo o'spirinning yosh xususiyatlarini to'g'ri anglash bilan belgilanadi. O'spirinlik davrida shaxsda mustaqillikka intilish kuchayadi, o'z "men"ini anglash jarayoni jadallashadi va ijtimoiy mavqeyini aniqlashga bo'lgan ehtiyoj ortadi. Shu sababli ota-onalar tomonidan noto'g'ri yondashuv bu davrda ziddiyatli vaziyatlarni keltirib chiqarishi mumkin.

Psixologik nuqtai nazardan, o'spirinlarda mustaqillik hissini shakllantirish uchun ularga ishonch bildirish muhim ahamiyatga ega. Ota-onalar farzandiga mas'uliyat yuklash orqali uning

o'ziga bo'lgan ishonchini mustahkamlaydi. Masalan, kundalik hayotda muayyan vazifalarni topshirish, qaror qabul qilishda fikrini inobatga olish o'spirinning mustaqil fikrlashini rivojlantiradi.

Pedagogik jihatdan esa o'spirinlarni mustaqil hayotga tayyorlashda tarbiya uslublari muhim rol o'ynaydi. Demokratik yondashuv asosida olib borilgan tarbiya o'spirinda mas'uliyat, tashabbuskorlik va muammolarni mustaqil hal qilish ko'nikmalarini shakllantiradi. Bunday yondashuvda ota-ona va farzand o'rtasida o'zaro hurmat va hamkorlik mavjud bo'ladi. Aksincha, ortiqcha nazorat yoki beparvolik o'spirinning rivojlanishiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

O'spirinlarni mustaqil hayotga tayyorlashda oiladagi psixologik iqlim ham muhim omillardan biridir. Ijobiy muhitda o'sgan o'spirinlar o'z fikrini erkin ifoda eta oladi, muammolarni ochiq muhokama qiladi va hayotiy qiyinchiliklarga bardoshli bo'ladi. Salbiy muhit esa o'ziga ishonchsizlik, qo'rquv va ijtimoiy moslashuvdagi qiyinchiliklarni yuzaga keltiradi.

Shuningdek, o'spirinlarni kasb tanlashga yo'naltirish ham ularni mustaqil hayotga tayyorlashning muhim jihatlaridan biridir. Ota-onalar farzandining qiziqishlari va qobiliyatlarini inobatga olgan holda unga to'g'ri yo'l-yo'riq ko'rsatishi zarur. Bu esa kelajakda muvaffaqiyatli hayot kechirish uchun mustahkam asos yaratadi.

Bundan tashqari, o'spirinlarni ijtimoiy hayotga tayyorlashda kommunikativ ko'nikmalarni rivojlantirish muhim ahamiyatga ega. Jamoa bilan ishlash, muloqot madaniyati va muammolarni konstruktiv hal qilish ko'nikmalari mustaqil hayotda muvaffaqiyatga erishishda muhim omil hisoblanadi.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, o'spirin yoshdagi bolalarni mustaqil hayotga tayyorlash murakkab va ko'p qirrali jarayon bo'lib, u pedagogik va psixologik yondashuvlarning uyg'unligini talab etadi. Oila bu jarayonda asosiy rol o'ynaydi va o'spirinning shaxs sifatida shakllanishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Samarali natijaga erishish uchun ota-onalar farzandiga ishonch bildirish, unga mas'uliyat yuklash va mustaqil qaror qabul qilish imkoniyatini yaratishi zarur. Shuningdek, oilada ijobiy psixologik iqlimni shakllantirish va demokratik tarbiya uslubidan foydalanish muhim ahamiyatga ega.

Kelajakda mustaqil, mas'uliyatli va ijtimoiy faol shaxslarni tarbiyalash uchun oilaning tarbiyaviy imkoniyatlaridan oqilona foydalanish zarur. Shu bois o'spirinlarni mustaqil hayotga tayyorlash masalasi har bir ota-ona va pedagog oldidagi ustuvor vazifalardan biri bo'lib qoladi.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. Toshkent, 2008.
2. G'oziyev E. Umumiy psixologiya. Toshkent, 2018.
3. Davletshin M. Oila psixologiyasi. Toshkent, 2017.
4. Nishonova Z. Bolalar psixologiyasi. Toshkent, 2016.
5. Xasanboeva O. Pedagogika nazariyasi. Toshkent, 2019.
6. Yo'ldoshev J. Tarbiya nazariyasi. Toshkent, 2020
7. Raximov B. Ta'lim psixologiyasi. Toshkent, 2022.